

پیش

پروونده عالم جلیل و مبارز نستوه، حناب حجت الاسلام و المسلمین آقای جمی در ساواک، دربر دارنده اطلاعات مهم و منحصر به فردی است که می تواند ابعادی پنهان و نامکشوف از سیاست مبارزاتی این روحانی پاکیاز را نمایان سازد. این نوشتار بر آن است تا با گزینش نکاتی بدیع و مهم در باره مبارزات آقای جمی از پروونده وی، خواندن را با جنبه هایی از مجاہدات او در دوران پرشکوه مبارزات ملت ایران و نیز حساسیت های ساواک نسبت به وی آشنا سازد.

سیری در اسناد مبارزاتی حجت الاسلام و المسلمین حاج شیخ غلامحسین جمی قاسم تبریزی

صلاًگر انقلاب در آبادان...

نمی دهد و همچون دیگر یاران امام خمینی، معتمد، مسئول، پایدار و مقاوم، در راه تحقق آرمان های اسلامی استفاده و از قدرت شاه، ساواک و تهدید رژیم نهراستیده است. با اعدام رهبران اخوان المسلمین در مصر به دست رژیم ناصر، ایشان نامه ای تسلیت گونه ای به حجت الاسلام سید هادی خسروشاهی که مترجم و ناشر و مروج روش اخوان بود، می نویسد. نامه به دست ساواک می رسد. تحلیل ساواک از نگرش و حرکت حجت الاسلام جمی جالب است: «نامبرده بالانمه ای از آبادان به سبیله هادی خسروشاهی ارسال و در نامه اعدام سید قطب، رهبر اخوان المسلمین مصر را به خسروشاهی تسلیت گفته و اضافه کرده است، ادر جامعه اسلامی، مخصوصاً حوزه علمیه قم، سید قطب آشنايان و علاقمندان زیادی دارد، اما به تشخص خودم کسانی که اینطور خدمتگزار و مجاهد واقعی اسلام و قرآن را چون شما شناخته و اگر کسی هم پی برده باشد خیلی محدودند، اما چرا شما سید قطب را شناخته اید؟ برای اینکه عدالت اجتماعی سید قطب را ترجیم و نگارش کرده و بیشتر دلم می خواست و در انتظار بودم که این مقاله با پاسخ پیشتری در صفحات مکتب حجت الاسلام چاپ شود تا به گوش جهان برسد و مرگ شخصی چون سید قطب به این زودی ها تازگی خود را از دست نداده و فراموش نخواهد شد».

در ملاحظات آمده است، «خواهشمند است دستور فرمایید ضمن تعیین مشخصات کامل غلامحسین جمی و اعلام خلاصه ای از سوابق نامبرده، توجه فعالیت وی را مشخص و اعمال و رفتار یاد شده را تکثیر قرار دهدند»، اخراج ایرانیان، علم و برخور德 حکومت بعضی عراق با علم و روحانیون عنوان سخنرانی جلسه هفتگی آقایان علمدار مسجد همایوشهری ها شد و حتی با امضای علمای آبادان، برای حکومت عراق تکراری را رسال نمودند. در یک گزارش مفصل دیگر از جلسه هفتگی روحانیون آبادان آمده است: «آقای جمی بالای منبر رفته، ایندا درباره دین اسلام و از حوزه های علمیه نجف اشرف و قم صحبت کرده و سپس درباره عراق، حکومت بعضی، اساهه ادب به آیت الله حکیم، اخراج ایرانیان و... صحبت کرده و گفته است: «این حکومت بعضی عراق به جای اینکه ایرانیان را از عراق اخراج کند، برود بیت المقدس

رسوه خوار و فرق می دهد؟ مسلمان خیر، تنها با لفظ جعفری گفتن کافی نیست. باید با عمل تأمین بشود. در هنین آبادان چرا این قدر باید باری و فساد و کالون فحشا با کمال آزادی رواج دارد؟ باید قدری به خود آید و نگویید من دستم را روی کلاه خودم می گذارم تا باد نزد». سپس با اشاره به خلاف تصویر عباسی، شهادت امام صادق (ع) و ادامه مبحث گفت، «ما افتخار می کنیم که شیعه، مذهب رسمي ماست. قدر کشته ها دادند. آنها که اکتوبر قدرت را درست دارند، بدانند که توهین کردن به ساخت اقدام اینها اولیا کاری بسیار زیست است و در روز میانی باید حساب پس بدهند».

در یک گزارش تکمیلی از وضعيت گذشته ایشان آمده است،

«نامبرده بالای یکی از واطنین است که در کلیه سخنرانی های خود انتقاد ای از وضع موجود نموده و نسبت به حوادث چند ساله اخیر را روحانیون مخالف هم صدا بوده و اقدامات آنها را تأیید می نموده است. بایته از طرف این ساواک مرتب تذکرات لزم به وی داده

آنها که شیعه، مذهب رسمي ماست. قدر کشته ها دادند. آنها که اکتوبر قدرت را درست دارند، بدانند که توهین کردن به ساخت اقدام اینها اولیا کاری بسیار زیست است و در روز میانی باید حساب پس بدهند».

از سوابق در همین دوران برگ تعریف بیوگرافی ایشان را تهیه نموده،

ضممن ذکر مشخصات محل تولد در بند آورده است که «اویزان نفوذ زیادی دارد و در حدود ۱۰۰۰۰ نفر طرفدار دارد و در

مسجد داشتنی ها نماز می گزارد. قدرت پیش خوب است.

مقمل آقای خمینی است و در جه تحصیلات دوره دینی را به پایان رسانیده. در بند ۷ آمده است، «در مورد روایه افکار و تمایلات

ویستگی به شعبات مختلف سیاسی و غیر سیاسی نیست: نسبت به

دستگاه دولتی خوش بین نیست و در موظعه های خود جانب

[امام] خمینی را می دارد. در بند ۸. چنین آمده است، «نقاط ضعف

و صفات برخسته: مشاهده نشده است. وضع مالی: از راه منبر و

موظعه امرار معاش می کند و وضع مادی وی نسبتاً نیست و

میزان اعتقاد مردم به زهد و تقوی نامبرده زیاد است. در بند ۱۱

می خوانیم، «میزان احترام به قوانین و وقراء: فقط قوانین شرع را قبول دارد. در بند ۱۳ آمده است، «نامبرده هفته در روزهای

جمعه در جلسه هفتگی آقایان اهل علم، موضعه و اظهار ای در

مورده مطرود بودن تمدن و فرهنگ و قوانین غیر اسلامی نموده و

گرسنه قدرت است و بیاستش منفی باشی است».

از جلسات سخنرانی ایشان، منبع ساواک به طور منظم گزارش

می داد: «آنخوند جمی در مسجد همایوشهری ها، بالای منبر برای عده

ای سخنرانی کرد. او درباره تربیت فرزندان و احترام به شخصیت

افراد صحبت کرد. سپس در مورد امام صادق (ع) شمه ای بیان

نمود و گفت: «این مملکت هم مملکت شیعه جعفری است. ولی

ایا مذهب جعفری با رقصه اگری و دزدی و جنایت و آدمکشی و

حجت الاسلام جمی علاوه بر اشاراتی و پیغامون اوضاع ایران بعضاً در مورد جهان اسلام، فلسطین، عراق و لبنان نیز صحبت و به آمریکا، اسرائیل، انگلیس حمله می کرد. آقای جمی در سخنرانی خود همچنین درباره اسرائیل و بمباران لبنان و به سبک آن کشور و سیاست افغانستان ترجیح ایجاد اسرائیل در صدال اخیر و رواندن فلسطینی ها را خانه و کاشانه شان به سبک پهلوی ها و اظهارات یاسر عرفات در سازمان ملل متحد صحبتی به میان اورد. در این جلسه حدود ۲۰ نفر از طبقات مختلف به خصوص بازاری هاشرکت داشتند.

سخنرانی دیگری در هیئت مددیه داشته و باشارة به وضع لبنان گفته است، «غرب برای نفع خودش جنگ بین دول عربی و لبنان را راه انداخته، زیراگر اسرائیل را دست بدده، دشتش از دامان دول عربی کوتاه می شود، بنابراین برای نفع خودش مجبور است از اسرائیل پشتیبانی کند.

ثابتی طی نامه ای به اداره کل خوزستان می نویسد، «دستور فرمایید آنمره اضطرار و شدید آیه وی تذکر داده شود، چنانچه من بعد در جلسات سخنرانی خود خارج از مسائل مذهبی

عده ای از روحانیون و طبقات مختلف مردم، وی در مورد حرام بودن مشروب واجاوه صدور پروانه کسب برای فروش آن سخنرانی ایجاد و در خاتمه سخنرانی اظهار کرد، «خدایا مراجع تقیید مرا حفظ بفرما». که منظورش [امام] خمینی بوده است.»

نظریه یکشنبه:

«باتوجه به یافته مشارکه ایز طرفدار [امام] خمینی می باشد، می توان به صحت خبر اطمینان نمود. ضمناً از اعمال و رفتار یاد شده مراقبت به عمل می آید.»

توقف به دقت حجت الاسلام جمی در طرح مسائل اصلی، کلیدی و مهم آن دوران، خصوصاً با شاخت مزان و مکان قابو رسی و تحلیل است. ایشان در حضور روحانیون، ضمن انتقاد از دولت و وضعیت عامجه می گوید، «اما مسلمانان از علمایی باید تقیید کیم که علم و تقویایشان بیش از سایرین باشد.» با توجه به خطی ارجاع داده می شوند و هم مخاطبان متوجه شدند که برای تقیید به چه کسی ارجاع داده می شوند و هم ساواک روش ایشان را می دانست. خصوصاً در پایان همین سخنرانی در دعای خود گفت، «خداؤندا! مرجع عالیکرد بزرگ که تبعید است مؤبد بیار.»

در همین دوران نامه ای از آیت الله ناصر مکارم شیرازی برای ایشان ارسال می شود که ساواک را ضبط کند و اصل نامه در پرونده ایشان ضبط گردیده است. به هنگام مسافرت ایشان به شیراز، پروزی ایشان به ساواک فارس می نویسد، تأثیرده از روحانیون طرفدار [امام] خمینی می باشد... خواهشمند است دستور فرمایید و سیاست ایشان را متعارف و سایر امکانات موجود در مدت اقامت او در آن منطقه، اعمال و رفتار را احتم مراقبت قرار داده و تئییج را به این اداره کل منعکس نمایند.»

در حاشیه سند آمده است، «نامیره از روحانیونی است که از

را از دست اسرائیل نجات دهد و یا اورشلیم را از دست اسرائیل بگیرد و یا برادران دینی ایشان را از دست یهودیان بگیرد. ملت مسلمان و برادران دینی ایشان را ایگاه سازیم در جلساتی که تشکیل می شود، در این مورد، مردم را آگاه سازیم و من بنایه وظفحای که بر عهده دارم، تأثیجای که امکانات اجازه می دهد، می کوشم و در هر [حال] مسلمانان را از این عمل ننگین حکومت عراق آگاهی سازم.»

در سال ۱۳۴۹ مقام، مدیر کل اداره سوم ساواک می نویسد، «نامیره بالا از روحانیون افراطی و مخالف طرفدار [امام] خمینی می باشد که اکثرآ در مبارز خود مطالب انتقاد آمیز بیان می نماید. خواهشمند است دستور فرمایید اعمال و رفتار و تماس های مشارکی را تحت کنترل قرار داده و در صورت مشاهده فعلیت مشکوکی از روی، مراتب را به موقع به این اداره کل منعکس نمایند.»

انتقادات و بیان واقعیات از اوضاع روز، تقریباً حجت الاسلام جمی را به عنوان «سوزه» ساواک درآورده و گزارشات مکرر در مورد ایشان آمده است، «شیخ غلامحسین جمی در جلسه هفتگی روحانیون آزادان که حدود ۲۰۰ نفر از طبقات مختلف مردم در آن حضور داشتند، به منبر رفت و ضمن انتقاد از وضع فعالی ایران اظهاره داشت:

۱. فیلم هایی که از آمریکا و اروپا در تلویزیون و یا در سینماها نمایش داده می شوند، از نظر اخلاقی زنده و برا اجتماع نیز مضرنند.

۲. پچه ها را ودار می کنند که روحانیون را مسخره نمایند.

۳. به منزل روحانیون می بینند و ضمن آزار و اذیت، تبعیدشان می گویند اسمش را نبرید...»

نظریه یکشنبه:

«باتوجه به سوابق شیخ جمی، اظهارات فوق از جانب او بعید به نظر نمی رسد. اعمال و رفتار یاد شده تا حدود امکان تعیین مراقبت قرار دارد. نتایج حاصله به موقع به استحضار خواهد رسید.»

در حاشیه سند آمده است، «نامیره از روحانیونی است که از [امام] خمینی تقیید می نماید.»

ماه بعد در گزارش دیگری آمده است که، «در جلسه هفتگی،

حجت الاسلام

در مسجد بهبهانی های آزادان، مجلس بزرگداشت شهید آیت الله سید مصطفی خمینی برگزار شد و سخنران آقای جمی بود. در گزارش ساواک ایشان درباره آیت الله خمینی و مرحوم «ایشان درباره آیت الله خمینی صحبت نمود و از سجایی مصطفی خمینی طی نامه ای به اداره کل خوزستان می نویسد، «دستور فرمایید آنمره اضطرار و شدید آیه وی تذکر داده شود، چنانچه باز ایشان در جلسات سخنرانی خود خارج از مسائل مذهبی

صحبت نماید، تصمیمات شدیدی در مورد وی اتخاذ خواهد شد.»

چندی بعد ساواک خوزستان به تهران گزارش می دهد: «در مورخ ۸/۵/۵۶ از طرف آیت الله عبدالرسول قانی، سید کاظم دهشتی، غلامحسین جمی تلگرافی جهت آیت الله خمینی به نجف اشرف مخابره شده و ضمن این تلگراف نامیره دکان به یاد شده تسلیت گفته اند.»

این تلگراف به مناسبت شهادت شهید آیت الله سید مصطفی خمینی می باشد که هفته قبلش به طور مشکوکی به شهادت رسیده بود. هفته بعد در مسجد بهبهانی های آزادان، مجلس

ناطق در سخنان خود دادستان تبعید شدن امام صادق (ع) را وظایم های منصور دوافقی و همچنین دادستان موسی بن عجفر (ع) و ظلیم های هارون رانیز بیان و اضافه کرد رابطه بین ملت ایران و روحانیت گسترش ناپذیر است.»

سابقه، اظهارات فوق به احتمال قوى صحبت دارد و مشارکه ایز روحانیون طرفدار [امام] خمینی است.»

پژوهش

سخنرانی در جلسه هفتگی روحانیون در حسینیه اصفهانی ها و بحث پیرامون مشخصه های رهبران جهان، خاصه روحانیان که نباید «به دنیا مقام و ظواهر باشد و دعوت از مردم که نترسید و تجلیل از مراجع تقلید. در این جلسه در بین خانم ها اعلامیه های امام پخش گردید. سخنرانی در مسجد مهدی آبادان پیرامون «رهبریقدر فعالی مائیت الله خمینی» بود و در این جلسه حدود ۴۰۰ نفر حضور داشتند و هر گاه نام امام برده می شد، جمعیت صفات مذکور دونوع اعلامیه توزیع گردیده با گسترش مبارزات، در میان استاد و پژوهنده حجت الاسلام جمی ده هاستند مورد برگارگان شرکت نفت: بیرونی های مسلمان فعال، اعلامیه هاو بینیه های حضرت امام و احزاب و گروه ها وجود دارد که ماز آوردن آن و ذریکایک این قبیل خودداری کردیم، خاصه آن که در من و حواسی ذکری از جانب اقای جمی نشده بود؛ ولی با گسترش انتصابات کارگران شرکت نفت و بخش اعلامیه های مخصوص امام در مشهد، قم و تهران، حضرات اقایان محلاتی، منتظری، طبیعی با منزل ایشان تماس گرفته اند و همگی در مورد انتصابات کارکنان شرکت ملی نفت با پسر غلامحسین جمی به نام محمود صحت کردند. چند روز است که غلامحسین از ترس دستگیری در منزل نیست و در منزل شخصی به نام کرامتی یا مظاهري در شهرستان خرمشهر سکونت دارد. طبیعی از مشهد ضمن تماس با پسر جمی ازوی خواست که به پدرش بگوید تعدادی از بازاریان و اطاعت اعلام کردند از خانه اداره کافی خانه و پول در اختیار کارکنان شرکت نفت که ممکن است در ادامه انتصاب، اخراج یا از کار بیکار شوند، بگذراند و طبیعی اصرار می نمود که من مطلب به جمی گفته شود تا به طبقی به کارگران ابلاغ شود و آنها به اعتصاب ادامه دهند. او از اینکه شنید تعدادی از کارگران، اعتصاب را شکسته اند، راحت شد.

نظریه یکشنبه: «در چند روز اخیر تماس های بسیار زیادی با غلامحسین جمی گرفته شده است و برابر سوابق موجود و شواهد و証ائق، عامل اصلی تظاهرات خرمشهر که منجر به کشته شدن چند نفر شده، شیخ غلامحسین جمی باشد که یکی از روحانیون افراطی موافق [امام] خمینی است. چنانچه وی دستگیر شد و اشد مجازات درباره اش اجرانگردید. هرگونه تظاهرات و کشت و کشتن در اغلب شهرستان های خوزستان متصرع است که طی تماسی که روز گذشته به وسیله شخص ناشناسی با پسر وی گرفته شد، تصمیم گرفته شد.» انتشار بکثر اعلامیه ها و پخش آنها در گزارشات پرونده حجت الاسلام جمی ثبت و جمع شده است. حقی در گزارشی آمده است، «اعلامیه با امنیات [امام] خمینی به کارکنان شرکت ملی نفت آبادان که توزیع گردیده از طریق شیخ غلامحسین جمی تکثیر و توزیع گردیده است.» ■

بزرگداشت شهید آیت الله سید مصطفی خمینی برگزار شد و سخنرانی به مناسبت چهلم شهید آیت الله سید مصطفی خمینی می گوید، «ما دونوع شخص داریم، یکی عابد دوم عالم، آن مرحم مادر و اضافه نمود که زیر دست آن مرحم و پدرش چندین هزار طلیبه درس علوم دینی یاد گرفته اند و ما باید تا جایی که می توانیم به آنها ایمان داشته باشیم و وظیفه ماروحانیون این است که نیک و بد را برای مردم تشريح کنیم، زیرا مدعیون هستیم». در جلسه هفتگی روحانیون در آبادان حجت الاسلام جمی طی سخنرانی به مناسبت چهلم شهید آیت الله سید مصطفی خمینی می گوید، «ما دونوع شخص داریم، یکی عابد دوم عالم، آن مرحم فرزند برومند یک شخص عالم مجاهد و مجتمهد عالیقدر عالیت به، آیت الله خمینی می باشد و در باره کمال و صفات پسندیده آیت الله خمینی می باشد که اراده کرد و گفت که آیت الله خمینی دارای تأییفات زیادی است که بعضی از این کتب را موقی که به ترکیه تبعید شان کردند، نوشتن و خطاب به حضار اضافه نمود، «ای مردم شما باید حرف های عالم مجاهد را گوش بگیرید».

نظیره یکشنبه، اظهارات وی در متابیر به طور مسلم یاد شده، یکی از مریدان و مقلدان [امام] خمینی می باشد. پس از شهادت آیت الله سید مصطفی خمینی، مبنرهای حجت الاسلام جمی سیاسی تر شدند و محتوا اینها علیه

حجت الاسلام

در جلسه هفتگی روحانیون در آبادان حجت الاسلام جمی طی سخنرانی به مناسبت چهلم شهید آیت الله سید مصطفی خمینی می گوید، «ما دونوع شخص داریم، یکی عابد دوم عالم، آن مرحم فرزند برومند یک شخص عالم مجاهد و مجتمهد عالیقدر عالیت به، آیت الله خمینی می باشد و در باره کمال و صفات پسندیده آیت الله خمینی سخنرانی بسیاری ایراد کرد و گفت که آیت الله خمینی دارای تأییفات زیادی است که بعضی از این کتب را موقی که به ترکیه تبعید شان کردند، نوشتن و خطاب به حضار اضافه نمود، «ای مردم شما باید حرف های این عالم مجاهد را گوش بگیرید.»

نویسنده مقاله در کنار مجلت الاسلام